

Inhoud

Inleiding 13

Eerste lezing 21

Over de instabiliteit van de natuur (als begrip)

Een mutatie van de verhouding tot de wereld • Vier manieren om gek te worden van ecologie • De instabiliteit van de verhouding natuur/cultuur • Het beroep op de menselijke natuur • De toevlucht tot de 'natuurlijke wereld' • Een zeer welkom effect van de pseudocontroverse over het klimaat • 'Ga maar aan je bazen zeggen dat de wetenschappers op oorlogspad zijn!' • Waarin we proberen over te schakelen van de 'natuur' op de wereld • De confrontatie aangaan, maar hoe.

Tweede lezing 67

Niet bezielen en niet ontzielen, hoe doe je dat?

'Ongemakkelijke waarheden' • Beschrijven om alarm te slaan • Focus op handelingsvermogens • Het moeilijke onderscheid tussen mens en niet-mens • 'En toch is ze bewogen' • Een nieuwbakken versie van het natuurrecht • De kwalijke neiging om oorzaak en schepping door elkaar te halen • Op naar een natuur die geen religie meer zou zijn?

Derde lezing 113

Gaia, een (eindelijk profane) voorstelling van de natuur

Galilei, Lovelock: twee symmetrische ontdekkingen • Gaia, een nogal hachelijke mythische naam voor een wetenschappelijke theorie • Een parallel met Pasteurs microben • Ook bij Lovelock krioelt het van de microactoren • Hoe vermijd je het idee van een systeem? • Organismen maken zelf hun omgeving, passen zich niet aan hun omgeving aan • Over een kleine complicatie in het darwinisme • De ruimte, telg van de geschiedenis.

Vierde lezing

163

Het antropoceen en de verwoesting van (het beeld van) de Globe

Het antropoceen: een innovatie • *Mente et Malleo* • Een betwistbare term voor een onzekere tijd • Een ideale gelegenheid om de figuren Mens en Natuur uiteen te laten vallen • Sloterdijk of de theologische oorsprong van het beeld van de Sfeer • Verwarring tussen wetenschap en Globe • Tyrrell versus Lovelock • Feedbackloops tekenen geen Globe • Eindelijk een ander compositieprincipe • *Melancholia* of het einde van de Globe.

Vijfde lezing

211

Hoe roep je de verschillende volken (van de natuur) op?

Twee Leviathans, twee kosmologieën • Hoe vermijd je de godenoorlog • Een hachelijk diplomatiek project • Het onmogelijke oproepen van een 'natuurvolk' • Hoe geef je het onderhandelen een kans • Over het conflict tussen Wetenschap en Religie • Onzekerheid over de betekenis van het woord einde • Strijdende collectieven vergelijken • Alle natuurreligie terzijde laten.

Zesde lezing

261

Hoe maak je (g)een einde aan het einde der tijden?

De scharnierdatum 1610 • Stephen Toulmin en de wetenschappelijke contrarevolutie • Op zoek naar de religieuze oorsprong van de 'ontremming' • Het vreemde plan om het Paradijs op Aarde te brengen • Eric Voegelin en de gedaantewisselingen van het gnosticisme • Over een apocalyptische oorsprong van het klimaatscepticisme • Van het religieuze via het seculiere naar het aardse • Een 'volk van Gaia'? • Wat je moet antwoorden op het verwijt dat je een 'apocalyptisch betoog' houdt.

Zevende lezing

309

Staten (van de Natuur) tussen oorlog en vrede

Das Große Gehege door Caspar David Friedrich • Het einde van de Staat van de Natuur • Over de juiste dosering van Carl Schmitt • 'Wij zoeken het zinrijk van de aarde' • Over het verschil tussen oorlog en politieoperatie • Hoe keren we ons om naar Gaia? • Mensen contra aardbewoners • Strijdende territoria op het spoor komen.

Achtste lezing

357

Hoe moeten we strijdende (natuurlijke) territoria besturen?

Op het onderhandelingstoneel, Les Amandiers, mei 2015 • Leren bijeen te komen zonder hoogste arbiter • Uitbreiding van de Conferentie van de Partijen naar Niet-Mensen • Verveelvoudiging van het aantal belanghebbende partijen • De kritieke zones afbakenen • De zin van de staat herontdekken • *Laudato Si'!* • Eindelijk staan we oog in oog met Gaia • 'Land in zicht!'

Literatuur

409

Annotaties

429

Noot van de vertalers

431